

Yaratıcı Drama ve Yaratıcı Yazma Uygulamalarının Yaratıcı Yazma Başarısına Etkisi

Fatma Susar Kırmızı ¹

Öz

Yaratıcı drama yönteminde bütün duyu organları etkin bir şekilde kullanıldığı için çocuğun dikkat, algılama, dinleme, konuşma, beden dilini kullanma gibi iletişim becerileri gelişir. Bu yöntem, çocuğa kendini, sorunlarını ve hayal dünyasını ifade edebilme fırsatı sunar. Birey çalışmalar sırasında edilgin değil, etkindir. Yaratıcı drama hem kişisel hem sosyal gelişimi sağlarken yaratıcılık ve farklı düşünebilme becerilerinin de ortaya çıkmasında yardımcı olmaktadır. Yaratıcı yazma da tıpkı yaratıcı drama gibi bireyin düşüncelerini özgürce ve üretken bir şekilde ortaya koymasını sağlar. Yazma sürecinde öğrenci bilgisini olduğu kadar becerisini de kullanmalıdır. Bu nedenle yazma becerisinin gelişmesi uzun süreli ve etkin uygulamalar gerektirmektedir. Öğrenciler tarafından genel olarak sıkıcı bir etkinlik olarak görülen yazmayı, bir takım etkinlik ve uygulamalarla ilginç hale getirmek mümkündür. Yaratıcı yazma süreci, yazma çalışmalarını öğrenci için ilgi çekici bir hale getirmektedir. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazma etkinliklerinin bir arada kullanılması öğrencinin yazmaya yönelik motivasyonunu artırabilir. Bu araştırmanın amacı; yaratıcı drama yöntemi ve yaratıcı yazma çalışmalarının yaratıcı yazma başarısı üzerindeki etkisini belirlemektir. Çalışmada nitel ve nicel araştırma bir arada kullanılarak karma yöntem tercih edilmiştir. Karma yöntemlerden de gömülü (embedded) desene başvurulmuştur. Araştırmada nicel araştırma verileri ağırlıklı olarak ele alınmış, nitel veriler ise destekleyici olarak görülmüştür. Nicel boyutta gerçekleştirilen çalışmada ön-test, son-test kontrol gruplu deneme deseni kullanılmıştır. Çalışma, ilköğretim 4. sınıf öğrencileriyle 2013-2014 eğitim döneminde, Denizli merkez ilçede gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar orta sosyo-ekonomik düzeydeki bir okulda 14 haftada 60 öğrenci (kız=33; erkek=27) ile yürütülmüştür. Sürecin sonunda yaratıcı yazma çalışmalarına ilişkin olarak öğrenci görüşleri tespit edilmiştir. Araştırma verilerinin elde edilmesinde Beydemir (2010) tarafından geliştirilen yaratıcı yazma ürünlerini değerlendirme ölçeği (YAYÜDÖ) ve araştırmacı tarafından

Anahtar Kelimeler

Yaratıcı Drama
Yaratıcı Yazma
Karma Yöntem
Türkçe Öğretimi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 01.04.2015
Kabul Tarihi: 08.10.2015
Elektronik Yayın Tarihi: 16.11.2015

DOI: 10.15390/EB.2015.4552

¹ Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi ABD, Türkiye, fsusar@pau.edu.tr

geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Aynı zamanda ön test ve son test olarak yapılan yaratıcı yazma çalışmalarında öğrencilere sunulmak üzere açık uçlu soru da belirlenmiştir. Yaratıcı yazma başarısına ilişkin olarak, deney grubunun ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenirken, kontrol grubunda böyle bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin görüşlerinin incelenmesi sonunda rahatlatma, duygu ve düşünceleri ifade etme, ilginç bulma, yazmaya istek duyma vb. kodlarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yaptıkları yaratıcı drama çalışmalarından sonra gerçekleştirilen yaratıcı yazma çalışmaları sırasında eğlendiklerini, rahatladıklarını, kendilerini daha özgür hissettiklerini ve yazmaya yönelik olarak daha istekli olduklarını ifade etmiştir. Öğrenciler yapılan yaratıcı yazma çalışmalarına ilişkin olarak olumlu görüşler ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen nitel sonuçlar nicel sonuçları desteklemektedir.

Giriş

Yaratıcı drama, kişiler arasında doğrudan iletişimi sağlayan, kendini ve karşısındakini tanıma fırsatı veren, birbirini anlama becerisini geliştiren bir yöntemdir. Tiyatro tekniklerinden de yararlanır ancak drama ve tiyatro birbiriyle karıştırılmaması gereken iki farklı alandır. Yaratıcı drama çalışmalarında izleyici ve izleyicinin karşısında ezberlenen rolün tekrarı yoktur. Bütün grubun katılımı ile anında, hiç metne bağlı kalmadan yanlış yapma kaygısı taşımadan, gerektiğinde tekrarlayarak gerçekleştirilir. Öncesinde prova yapma gerekmediği gibi dekor, kostüm ya da aksesuar zorunluluğu da yoktur. Grup dinamiğine dayalı spontane oluşturmalar ve oyunlaştırmalar vardır.

San'a (2002, s. 81) göre "yaratıcı drama doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da yaratıcı drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman soyut bir kavramı ya da bir davranışı, eski bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği 'oyunsu' süreçlerde anlamlandırılması, canlandırılmasıdır." Dramanın, sözcük kökü olarak, bol ve akışkan kaynak suyu yanında kurulan yerleşim yeri anlamındaki kullanımı, devinime ve eyleme yöneliktir. Devinim, zaman içinde durum değiştirme anlamındadır ve bu anlam, Drama sözcüğünün kökü olan "dran" ile aynı anlamı taşır. Dran, aynı zamanda ciddi dinsel törenler için kullanılan Dromena sözcüğünün kullanılması bağlamında bir şeyi yapmaya azmetmek anlamına da gelir. O halde drama, içinde eylem olan, bir ya da birden çok insanın birbirleriyle, doğayla ya da başka nesnelere etkileşerek onların tüm yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinliklerdir (Adıgüzel, 2015, s. 1). Önceleri, Almanya'da "okul oyunu" ya da "oyun ve etkileşim" kavramları kullanılırken son yıllarda "Darstellendes Spiel= Canlandırma Oyunu" şeklinde adlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2009, s. 26). Amerika Birleşik Devletlerinde "yaratıcı drama" şeklinde benimsenirken dramayı eğitim süreçlerinde kullanmada en deneyimli ülke olan İngiltere'de "eğitimde drama" Türkiye'de ise "yaratıcı drama" ifadesi yaygın bir şekilde tercih edilmektedir (San, 1996). İfadelerden de anlaşılacağı gibi drama ya da yaratıcı drama kavramı farklı şekillerde kullanılabilir. Bu araştırmada ise "yaratıcı drama" kavramının kullanımı uygun görülmüştür. Yaratıcı drama bireyde sanat zevki, eleştirel düşünme, sağlıklı iletişim kurma, gruba uyum sağlama vb. özellikleri geliştirmede oldukça etkili olan bir yöntemdir. Yaratıcı drama çalışmaları çocukta bağımsızlık geliştirmeye, hoşgörülü olmaya, demokratik olmaya ve yaratıcı bir kişilik kazandırmaya yönelir. Yaratıcı drama yoluyla öğrenme hem daha kısa zamanda gerçekleşir hem de daha kalıcı olur. Bu çalışmalar sayesinde öğrenciler yaparak yaşayarak, eğlenceli bir ortamda öğrenirler.

Yaratıcı drama öğrencinin gelişimini birçok yönü ile destekler. Çocukların ve gençlerin bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimine katkı sağlar. Yaratıcı dramada yer alan teknik ve uygulamalar kişinin yaratıcılığı kadar kendini ifade etme becerisini de geliştirir, onu hayata hazırlar (Benson, 2008; Ginsburg, 2007; Lindsey ve Colwell, 2003). Yaratıcı drama bütün duyuları etkin kılan bir yöntem olduğundan çocukların dikkat, algı, dinleme, konuşma, vücut dili ve yorumlama gibi tüm iletişim becerilerini geliştirmektedir. Çocuklar bu sayede kendilerini, problemlerini nasıl anlatacaklarını ve yorumlayacaklarını öğrenmektedirler. Yaratıcı drama sayesinde bireyler yeteneklerini keşfeder, öz-saygı kazanır, öz-güvenlerini geliştirir, bağımsız karar verme becerilerini elde eder ve farklı durumlara hazır hale gelirler. Yaratıcı drama içerdiği etkinliklerle katılımcıların deneyimlerini geliştirmeye dönüktür. Ancak bu becerilerin gelişmesi için öğrencilerin etkin katılımı gerekmektedir (Chalmers, 2007; Bryant, 2003; Zipes, 2004; Dayton, 1990). Yaratıcı drama gözle görülür, dokunulur, elle tutulur, işitilir, hissedilir bir yaşantı sunar. Yaratıcı dramadaki etkinlikler bireyi tüm yönleri ile geliştirir (Önder, 2006). Yaratıcı drama, zihindeki tasarımların eyleme dönüşebilmesidir. Bu sayede kişi engelsizce düşüncelerini ortaya koyar, kendini tanır, başkaları tarafından dayatılan basmakalıp düşüncelerin dışına çıkar. Yaratıcı drama çalışmalarında bütün duyu organları etkin bir şekilde kullanıldığı için dinleme, konuşma, bedenini de kullanarak anlatma ve yorumlama becerileri gelişir. Böylece çocuk kendini ve sorunlarını ifade edebilmeyi ve yorumlamayı öğrenir.

Yaratıcı dramanın kişiyi çok yönlü geliştirmesi son yıllarda bu alana olan ilginin artmasını sağlamış ve öğrenme-öğretme sürecinde oldukça sık bir şekilde kullanılır olmuştur. Günümüzde erken çocukluk döneminde ve okul yıllarında yaratıcı dramaya yönelik güçlü bir eğilim vardır. Çünkü yaratıcı drama çocuklarda akademik becerilerin geliştirilmesi için olası bir paydaş olarak kabul edilmektedir. Yaratıcı drama aktiviteleri bireyin sosyal ve bilişsel gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir çünkü çocuklar akranları ile konuşup anlaşarak çalışmalarını oluşturmada, sembolik olarak araçlar kullanmakta, özel roller yaratmakta, çoklu tema ve karakterlere adapte olmaktadır. Bilişsel ve sosyal olgunluğu geliştiren dramatik türde canlandırmalar çocuğun gelişimini teşvik etmek için benzersiz bir ortam sağlamaktadır (Bodrova ve Leong, 2005). Öğrenciler yaratıcı drama çalışmalarında, yaşamında dile getiremediği sorunların, grup içinde başkaları tarafından da yaşandığını anlamakta; diğerlerinin yaşadığı farklı sorunları dinleyerek kendini ifade etme ve başkalarını daha iyi anlama, empati kurma becerilerini de atırma şansı bulabilmektedir. Çocuk yaratıcı drama etkinlikleri içinde kendini ve çevresindeki insanları daha iyi tanımaktadır. Böylece çocuğun empati kurma becerisi gelişmekte ve çevresindeki diğer bireyleri ve olayları anlaması kolaylaşmaktadır.

Eğitim programları açısından bakıldığında yaratıcı drama eğitimin amaçlarını gerçekleştirmede önemli bir yöntem olarak da kabul görmektedir. Özellikle ilköğretimin kazanımları çok sayıda olduğundan ve net olarak tanımlandığından yaratıcı dramadan daha çok yararlanılabilir. Yaratıcı drama asıl olarak eğitimin kazanımlarına yönelik çalışmalarda kullanılacak teknikleri içinde barındırdığından bu konuda öğretmenlere geniş olanaklar sunmaktadır. İlköğretim çağı çocuğu, içinde bulunduğu dönem gereği (bedensel büyüme ve yorgunluğa karşı dayanıklılık, daha uzun süre konsantre olma yeteneği, değişik ortamlarda yaşadıklarını daha uzun süre hatırlayabilme gibi) okul dışındaki gerçek ortamlarda yapılan çalışmaları daha ilginç bulmaktadır. Buradan hareketle yaratıcı drama uygulamaları sayesinde gerçek ortamlara benzer düzenlemelerin yapılması ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi, eğitimsel kazanımlara ulaşma açısından oldukça yararlı olabilir (Önder, 2006). Yaratıcı drama erken çocukluk dönemi için kişiliğin gelişiminde hemen her alanda etkili bir ilerleme sağlamaktadır. Etkileşim, işbirliği ve uzlaşma gibi yaratıcı drama sürecindeki etkinlikler sosyal ve dilsel gelişime katkı sağlamaktadır (Szecsi, 2009). Yaratıcı drama genç zihinlerde problem çözme, sosyal öğrenme ve yazma gibi entelektüel becerilerin temeli olan "muş gibi" yapma, sembolik düşünme becerisini geliştirmektedir. Yaratıcı drama grupla yapılan bir etkinlik olduğundan çocuğun işbirliği yapma, sosyal ilişkiler, iletişim kurma gibi sosyal yönlerinin gelişmesine de katkıda bulunur. Çocuğun sosyal gelişimini hızlandırır. Yapılan etkinlikler sırasında duygular da yansıtıldığından çocuğun duygusal gelişimine katkıda bulunur. Çocuğun günlük sıkıntılardan kurtulup rahatlamasını sağlar.

Yaratıcı drama eğitimin bütün alanlarında, her ders (sosyal bilgiler, Türkçe, tarih, matematik, sanat eğitimi, yabancı dil, değerler eğitimi, polis eğitimi, öğretmen eğitimi vb.) için kullanılma özelliği olan bir içeriğe sahiptir. Bu noktada önemli olan eğitimcilerin, ders programlarını ve planlarını göz önüne alarak hangi tür yaratıcı drama çalışmasını nerede ve nasıl kullanacağı konusunda bilinçli olmasıdır. Günümüzde okul öncesi eğitimden ilköğretime, üniversiteden lisansüstü eğitime kadar bütün eğitim kademelerinde yaratıcı drama çalışmaları yapılmaktadır. Her kademedeki eğitimciler (öğretmen, müfettiş, öğretim elemanı, yöneticiler vb.) öğrenciler, yaratıcı drama kurslarına katılarak bu alandan bir şeyler kazanma çabası içerisinde. Yalnızca eğitimde değil diğer birçok alanda da yaratıcı dramanın önemi gün geçtikçe artmaktadır. Dahası eğitimle doğrudan ilgisi olmayan kişiler de (polis, doktor, halkla ilişkiler uzmanı vb.) kendilerini geliştirmek için ya da değişik nedenlerden dolayı yaratıcı drama çalışmalarına katılma çabası göstermektedir.

Yaratıcı dramaya benzer bir şekilde yaratıcı yazma da bireylerin düşüncelerini özgür olarak açığa çıkarmasını sağlar. Yaratıcı yazma etkinlikleri betimleme yeteneğini geliştirirken, yorumlama becerisi ve eleştirel düşünmenin de gelişmesini sağlar. Yaratıcı yazı bireylerin düşüncelerini, duygularını, umutlarını ve farklı düşüncelerini cesurca ifade etmesini sağlar (Calkins, 1986; Graves, 1983). Yaratıcı yazmada önemli olan, eseri yaratma gücüne, aidiyete, öznelliğe ve hayal gücüne sahip olmaktır. Yazmak ise kompozisyon veya edebi ürünleri yazma eylemidir. Yaratıcı yazma ve yazıyı ayıran temel nokta ise özgünlüktür. "Yaratıcı yazma temsili, özgün edebi ürün veya kompozisyon yaratma yeteneğidir" ve her türlü yazım çalışmalarına uygulanabilir (Ramet, 2007, s. 1).

Bir çok öğrenci düzgün yazmak ve yazarken düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etmek için çok uğraşır. Yazma becerisinin gelişimi kompleks bir yapı içerip kişiden kişiye değişmektedir. Bazıları daha kolay bir şekilde ve kısa zamanda bu becerisini geliştirirken bazıları uzun zamanda çok çalışarak geliştirebilir. Yazma sürecinde ustalaşmak için çok çalışmak, uzun yıllar uygulamalar yapmak gerekebilir (Collins ve Parkhurst, 1996; Collins ve Cross, 1993; Ganopole, 1988; Applebee, Langer ve Mullis, 1986). Yazma çalışmalarında özellikle de çok katı kuralların belirlenmesi bu süreci daha da zorlaştırmaktadır. Örneğin yazının okunaklı ve düzgün olması, kağıdın görüntüsü, yazım ve dilbilgisi kuralları gibi koşulların belirlenmesi öğrencinin istekliliğine olumsuz etki yapabilmektedir. Bu nedenle yaratıcı yazma çalışmalarında kuralların değil içeriğin ve hayal gücünün önemi ön plana çıkarılır. Ancak unutulmaması gereken bir nokta da yaratıcı yazmanın kuralsızlık anlamına gelmediğidir. Yazma becerisinin geliştirilmesi uğruna yazım kuralları gözden çıkarılmamalıdır.

Orhon'a (2014, s. 8) göre "yaratıcı yazı, yaratıcılığı ve kişiliği geliştirici bir yöntemdir. Yaratıcı yazı demek kişinin bir konudaki duyu ve düşüncelerini hayal gücünü kullanarak özgürce kağıda dökmesidir." Yılmaz'a (2006, s. 249) göre "yaratıcı olarak nitelendirilen yazıların ortak noktası hepsinin cesaret ve risk içermesidir. Cesaret, kişinin kendi görüş ve düşüncelerini çoğunluğun baskısından ve beklentilerinden kurtararak aktarabilmesi ve sorumluluğu da kabullenebilmesidir." Goma (2001) da yaratıcı yazmanın problem çözme ve yaratıcı becerileri geliştirmede teşvik edici özelliği olduğunu vurgulamaktadır. Yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirip, sorunlar karşısında farklı çözümler üretmelerini sağlar. Yaratıcı yazı içerik olarak diğer yazı türlerinden farklıdır. İçeriğinde, yaşamın içinden bilinen ve her gün karşılaşılan durumların dışında ya da toplumun geneli tarafından benimsenmiş fikirlere benzemeyen, hayal gücü ve yaratıcılık ürünü olan özellikler taşır. "Yaratıcı yazı iki farklı şekilde algılanmaktadır. Birincisi roman, öykü ve tiyatro gibi hayalden kurgulanarak ya da yaşanmış olaylardan esinlenerek yazılan edebiyat metnidir. Diğeri ise okullarda iş yerlerinde vb. öne sürülen engelleri aşmayı, oyunla yazmayı, düşünceleri sıralayarak bir metin kurmayı da kapsayan, eğitici ve eğlendirici yazıdır. Eğitimde asıl amaç ikincisini ele almaktır" (Yılmaz 2006, s. 249). Yaratıcı yazı sayesinde öğretmen öğrencilerini tanıma fırsatı bulabileceği gibi öğrencinin kendisi de farklı konularda değişik düşünceler taşıdığına dair bir farkındalık geliştirebilir.

Son yıllarda bir çok yazar ve eğitmen yazma becerisinin grup çalışması içerisinde daha iyi geliştiğini belirtmektedir. Dyson'a (1995) göre yazım süreci bireysel bir aktivite değildir ve sosyal etkileşim gerektirir. Rayers'a (1987) göre ise ilk defa yazmaya başlayan çocuklar yazım sürecini

hızlandırmak için işbirlikçi yazma ya ihtiyaç duyarlar. Bu sayede çocuklar sadece teknik yazım kurallarını değil aynı zaman da sorumluluk duygularını da geliştirirler. Diğer taraftan farklı fikirlerin paylaşılması daha yaratıcı düşüncelerin ortaya çıkmasında etkili rol oynar. Benzer bir şekilde Sutherland ve Topping'e (1999) göre sosyal etkileşim yazım sürecinde Vygotsky ilkelerine dayanmaktadır. Sosyal etkileşim yazma becerisinin gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Yaratıcı yazma yalnızca bireysel olarak gerçekleştirilmez. Hem bireysel hem de grup çalışması ile yapılabilir. Yaratıcı drama da ağırlıklı olarak grup çalışmalarına dayalı bir yöntemdir. Yaratıcı dramanın kendine özgü grup dinamikleriyle sosyal etkileşim niteliği, yaratıcı yazmanın birlikte yazma özelliğine katkıda bulunabilir.

Neden Yaratıcı Drama ve Yaratıcı Yazma?

Gerek yaratıcı drama etkinliklerinde gerekse yaratıcı yazma çalışmalarında bireyin yaratıcılığı ön plandadır. Her iki çalışma alanının birleştirilmesi çocuğun yaratıcılığının ortaya çıkarılmasında daha etkili olmaktadır. Yaratıcı drama etkinlikleri çocukların yazmaya ilişkin motivasyonunu arttırmaktadır (Cremin, Gooch, Blakemore, Goff ve Macdonald, 2006; Grainger, Gooch ve Lambirth, 2005; Bearne, Grainger ve Wolstencroft, 2004). Yaratıcı drama çatısı altında müzik, dans ve yaratıcı yazma etkinliklerini birleştirmek çocuğun diğer sanat formlarına olan ilgisini de arttırabilir. Çocuğun ellerini, sesini, bedenini anlamlı bir şekilde bütünleştirmesi bu sürecin sonunda daha güçlü yazılar ortaya çıkarmasını destekleyebilir. Bu durum çocuğun her bir beceriye ayrı ayrı odaklanma zorluğunu ortadan kaldıracak tüm becerileri bir potada birleştirmesinde yardımcı olacaktır. Böylece eğitim programlarında eksik olan sanat eğitimi için de önemli bir fırsat yaratılmış olacaktır (Essays-UK, 2013). Yazma çalışmaları ile bağlantılı bir şekilde yapılan yaratıcı drama, sınırlandırılmış bakış açılarının çoklu yaşam deneyimleri ve yorumlarla zenginleştirilmesine yardımcı olacaktır. Yaratıcı Drama içerisinde gerçekleştirilen devinim, konuşma, dinleme, görsel okuma ve grup çalışmaları yazma konusunda bireyin kendine olan inancını olduğu kadar, yazmaya yönelik istekliliği de arttıracaktır. Daha fazla bedensel, düşünsel, duygusal, dilsel öge birleştirilecek ve eylemlerdeki düşünceler kâğıda farklı bir boyuttan yansıyacaktır. Yaratıcı drama çalışmaları ürün ile sürecin daha akıcı bir şekilde birleşmesinde büyük bir kolaylık sağlayacaktır. Geleneksel anlayışta yazma düşünsel bir etkinliktir. Ancak yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın bir arada kullanılması yazma çalışmalarını yalnızca düşünsel boyutla sınırlandırmaktan çıkarıp bireyin bütün duyu alanları ile birleştirmesini sağlayacaktır.

Ward (2001) yaratıcı yazma ve yaratıcı dramanın birlikte kullanılmasının temel bilişsel becerileri geliştirdiğini savunmaktadır. Her iki alanda birbirini destekleyen etkinlikler yazma motivasyonunu olduğu kadar sosyalleşmeyi ve problem çözme becerilerini de geliştirmektedir. Ayrıca yaratıcılık sürecini de tetiklemektedir. Hill'e (2004) göre yaratıcı drama ve yaratıcı yazmayı birlikte kullanmak, katılımcıların karşılaştıkları sosyal ve ahlaki problemlere çözüm üretmesini sağlamaktadır. Bu durum yalnızca ahlaki gelişimin desteklenmesiyle kalmamakta aynı zamanda katılımcıların kendilerini değerlendirmelerine de yardımcı olmaktadır. Diğer taraftan sosyal hayatta varolan etik değerlerin vurgulanmasına da katkıda bulunmaktadır.

Yaratıcı Drama ve Yaratıcı Yazmanın Birleşiminden Hangi Alanlarda Yararlanılmaktadır?

Son yıllarda, bireyi öğrenme sürecinde etkin kılan, yaparak ve yaşayarak öğrenme ortamı sunan, kendini gerçekleştirmesini mümkün kılan, tüm yönlerinin gelişmesine katkıda bulunan, duygusal rahatlama sağlayan yaratıcı drama ve yaratıcı yazma, çocukların sorunlarını çözmeye başvuru alanlarıdır. Günümüzde, yaratıcı drama ve yaratıcı yazma alanlarını birleştirerek kullanma eğilimi yoğun bir şekilde ilgi görmektedir. Yalnızca yazma ya da kişisel gelişim alanında değil, insanı ilgilendiren hemen her konuda artan bir ilgiyle kullanımı yaygınlaşmaktadır.

İngiltere, Amerika gibi gelişmiş ülkelerde iki alanın entegrasyonuna ilişkin projeler yapılmakta ve okullarda tüm derslerde uygulanmaktadır. Özellikle ilkokullarda yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın bir arada kullanıldığı projeler hazırlanmakta ve hayata geçirilmektedir. Bu projeler programın esnek bir hal almasını sağlarken öğrencinin de ilgisini çekmektedir (McCaslin, 2006).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda yaratıcı yazma ve yaratıcı dramayı bir arada kullanmaya yönelik kurslar mevcuttur. Yaratıcı drama teknikleri kullanarak yazmayı öğretmeyi amaçlayan bu kursların bir kısmı üniversiteler tarafından isteyen herkese sunulmaktadır. Bu kurslar sosyal ve kültürel konuların yanı sıra yaşamı etkileyen hemen her konuda konuşma ve yazma fırsatları sunmaktadır. Gerektiğinde bu kurslara sanatçılar, yazarlar, psikologlar hatta araştırmacılar da katkılarda bulunmaktadır (BA-Hons, 2015; Harvard, 2015; Tallin, 2015). Söz konusu kurslar yalnızca yaratıcı yazma becerisi geliştirmenin ötesinde kişinin sanatçı yönünü keşfetmesini sağlayarak, toplumsal değerlere ilişkin farkındalık da kazandırmaktadır (CBC, 2015). Yaratıcı drama eşliğinde gerçekleştirilen öykü, şiir, kısa yazı hatta roman çalışmaları öğrencinin özgürce seçimini yaparak kendi yazma tarzını oluşturmasına da büyük katkı sağlamaktadır. Bu çalışmalar kişinin yazı yazmaya başlamasına ya da yazma çalışmalarında kendini geliştirmesine ön ayak olmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra yaratıcı drama ve yaratıcı yazma ile yapılan çalışmalar son yıllarda psikoterapi alanında da oldukça kabul görmektedir. Özellikle her iki alanda da geçerli olan kendini özgürce ifade etme, yaratıcı etkinlikler içermeye, katarsis, duygu ve düşünceleri sınırları aşarak dile getirme gibi özellikler bireylerin rahatlamasına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Malchiodi, 2014; Malchiodi ve Crenshaw, 2014; Warren ve Kirk, 2011; Langley, 2006; Meekums, 2005; Finlay, 2004). Bu terapiler daha çok bireyin kendini ifade etmesini sağladığı için “anamlı terapi (expressive therapies)” şeklinde de adlandırılmaktadır. Söz konusu etkinlikler özellikle çocuklara hoşgörü kazandırırken bireylerin rollerini daha sağlıklı gözlemlemeye ve yaşamdaki rolleri paylaşmaya ilişkin esnek bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bunun yanı sıra problem çözme becerisini geliştirmeye de önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Diğer taraftan birey grup içerisinde aldığı rollerle yaşadığı zorluklarla ilgili derin bir bakış açısı geliştirerek, karşılaştığı problemin çözümüne ilişkin denemelerde bulunmakta ve o an için en uygun çözümü ortaya çıkarmaktadır. Kişi, yaşadığı katarsis ve iç görü sayesinde problemi, problemin çözümünü farklı açılardan değerlendirebilmektedir (Malchiodi, 2015; Blank, 2010; Foa, Keane, Friedman ve Cohen, 2009, Malchiodi, 2005). İngiltere’de Winchester Üniversitesi tutuklu çocukların eğitiminde yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmalarını bir arada kullanmıştır. Böylece tutuklu çocukların, hapisanenin stresli ve sıkıcı ortamından uzaklaşması sağlanmıştır. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın güçlü terapatik etkisi sayesinde çocukların kendi iç seslerini ortaya çıkarmalarına yardımcı olunmuştur (Clark, 2013). Tutuklu çocukların hapisane sürecindeki eğitiminde yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın kullanımına ilişkin proje ve uygulamaların sayısı son yıllarda artış göstermektedir (Gardner, Hager ve Hilman, 2014). Hatta son yüz yılın önemli sorunlarından olan alkol ve uyuşturucu bağımlılığın tedavisinde de yine yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmalarından yararlanılmaktadır. Bu çalışmalarda bireyin hem hareketler hem de yazılar sayesinde kendi iç dünyasına dokunmasına, duygu ve düşüncelerini açıklamasına fırsat verilmekte, bağımlılığın karşı daha güçlü olması için yardımcı olunmaktadır. Kötü alışkanlıkların yerine yeni yaşamsal deneyimler geçmekte ve birey bağımlılığı ile kendi iç gerçeği arasında ilişki kurmaktadır (Waletzky, 2015; Dayton, 2013; Friend, 2007). Bireylerin beklentilerini karşıladığı ya da yaşadığı eğitsel, sosyal, kişisel boyutlardaki sorunlarına çözüm üretmede etkili olduğu için psikolog, eğitimci ve sanatçılar yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmalarının ilişkilendirilmesinin birçok üstün yönü olduğunu savunmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yazma çalışmaları genel olarak öğrenciler açısından sıkıcı ve yorucu bir etkinlik olarak görülmektedir. Bu çalışmalar çoğunlukla okullarda özet çıkarma, verilen bir atasözü ya da vecizeyi açıklama olarak gerçekleştirilmektedir. Dahası yazma çalışmaları Türkçe dersinde daracık sınav sürelerine bile sıkıştırılabilmektedir. Bu uygulamaların neden olduğu olumsuz sonuçlar öğrenciyi yazmadan soğutmaktadır. 2005 Programının okullarda uygulanması ile birlikte gelen yenilikler sayesinde bu durum biraz olsun değişme eğilimi göstermişse de yazma çalışmalarında istenilen noktada olunmadığı da bir gerçektir. Ancak yazılı olarak da kendini etkili bir şekilde ifade edebilen, gelişime açık bireyler yetiştirilmesi çağımızın ve ülkemizin gereksinimlerindedir. Bu sebeple de yaratıcı yazma çalışmalarının Türkiye’de yaygınlaştırılması yazı yazmayı bilen bireyler yetiştirilmesi açısından önemlidir.

Yaratıcı drama yöntemi ve yaratıcı yazma uygulamalarının bir arada kullanılması öğrencinin çok yönlü gelişmesini sağlarken yazma becerisinde de ilerlemesine katkıda bulunur. Yalnızca dinleyici konumunda olmayan, eğitim sürecine etkin olarak katılan, yaratıcı etkinlikler yapan, farklı ve özgün yazma konularıyla yazmanın ilgi çekiciliği ile karşılaşan öğrenci elbette ki yazmaya yönelik olarak büyük bir isteklilik duyacaktır. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın amaçları ve buna bağlı olarak gerçekleştirilen uygulamaları Türkçe öğretiminin amaçlarıyla örtüşmektedir. Bu uygulamalar yalnızca yazma değil, okuma, konuşma, dinleme, görsel okuma ve görsel sunu becerilerinin gelişiminde de önemli bir yere sahiptir.

Eğitim sürecinde yazma becerisini geliştirmede yaşanan bu sıkıntılar araştırmanın yapılması için çıkış noktası oluşturmada etkili olmuştur. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazma alanında yapılan bu çalışmanın öğretmenlere, program geliştiricilere ve alanla ilgilenen araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir. Yurt dışında insanı ilgilendiren birçok sorunun çözümünde yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın bir arada kullanımından yararlanılmaktadır. Bu çalışma ile bu iki alanın birlikte kullanılmasının yaygınlaştırılmasına bir nebze de olsa katkı sağlanmak istenmiştir.

Tüm bunlara bağlı olarak araştırmanın amacı yaratıcı drama yaratıcı yazma uygulamalarının yaratıcı yazma başarısına etkisini ve yapılan yaratıcı yazma uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın amacına uygun olarak şu iki alt problem belirlenmiştir: 1. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın bir arada kullanıldığı çalışmalar ve Türkçe Dersi Öğretim Programıyla yapılan yazma çalışmaları, öğrencilerin "yaratıcı yazma başarıları" üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır mıdır? 2. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazmanın bir arada kullanıldığı çalışmalarla eğitim gören öğrencilerin (deney grubunun) yaratıcı yazma sürecine ilişkin görüşleri nasıldır?

Yöntem

Bu çalışmada nitel ve nicel araştırma bir arada kullanıldığı için karma yöntemle başvurulmuştur. Karma yöntemlerden de "gömülü (embedded) desen" tercih edilmiştir. Bu desende nitel ya da nicel yöntemlerden biri diğerine göre daha fazla ön plana çıkmaktadır. Yani araştırma büyük ölçüde nitel ya da nicel araştırmadır ancak elde edilen verilerin desteklenmesi, genellenmesi ya da açıklanması için alternatif yöntemlerle elde edilen verilere gereksinim vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada nicel araştırma boyutu ön plandadır. Nicel araştırmadan elde edilen sonuçları desteklemek amacıyla da nitel araştırma gerçekleştirilmiştir.

Nicel araştırma kapsamında yarı deneysel desene başvurulmuştur. Bu desene uygun olarak eşleştirilmiş gruplar seçkisiz bir şekilde deney ve kontrol grubu olarak atanmış, ön test-son test kontrol gruplu model uygulanmıştır (Balci, 2007; Baştürk, 2010; Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Öğrencilerden öncelikle nitel olarak yazılı ürünler elde edilmiş daha sonra bunlar puanlandırılarak nicele çevrilmiştir. Deney grubunda yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmaları bir arada gerçekleştirilirken, kontrol grubunda MEB'in belirlemiş olduğu programa yer verilmiştir (MEB, 2005). Nitel araştırma kapsamında ise görüşme tekniği temele alınarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır (Ekiz, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Deneysel çalışma sonrasında deney grubu öğrencilerinin yaratıcı yazma çalışmalarına ilişkin görüş ve düşünceleri tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen deneysel çalışma sonunda deney grubundaki bütün öğrencilerle tek tek görüşme yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Çalışma Grubu

Denizli merkez ilçede yapılan araştırmada orta sosyo-ekonomik düzeydeki okullar belirlenmiş ve küme örnekleme yöntemi ile çalışma okulu tespit edilmiştir (Ekiz, 2009; Balci, 2007). Araştırma ilköğretim 4. sınıf öğrencileri ile 2013-2014 eğitim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yer aldığı 2 şubenin deney ve kontrol grubu olarak belirlenmesi seçkisiz bir şekilde gerçekleştirilmiştir. 29 öğrenciden (kız=15, erkek=14) oluşan deney grubunda yaratıcı drama ve yaratıcı yazma uygulanırken 31 kişiden oluşan kontrol grubunda (kız=18, erkek=13) MEB'in belirlemiş olduğu program takip edilmiştir. Deneysel çalışmalar haftada üç ders saati içinde 14 haftada gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerinin elde edilmesinde Beydemir (2010) tarafından geliştirilen "Yaratıcı Yazma Ürünlerini Değerlendirme Ölçeği (YAYÜDÖ)" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "yarı yapılandırılmış görüşme formu" kullanılmıştır.

Yaratıcı Yazma Ürünlerini Değerlendirme Ölçeği (YAYÜDÖ)

Araştırmada, yaratıcı yazma çalışmalarından elde edilen yazılı ürünlerin değerlendirilmesinde Beydemir (2010) tarafından geliştirilen "Yaratıcı Yazma Ürünlerini Değerlendirme Ölçeği" kullanılmıştır (Beydemir 2010). Ölçeğin güvenilirlik çalışması 174'ü erkek, 134'ü kız olmak üzere 308 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için test-tekrar test tekniğine başvurulmuştur. Test-tekrar test güvenilirliğinin yapısına uygun olarak ölçek, belirlenen yaratıcı yazma konusu kapsamında aynı gruba iki kez uygulanmıştır. Birinci uygulama yapıldıktan iki hafta sonra ikinci uygulama gerçekleştirilmiştir. Birinci uygulamaya ilişkin sonuçlar değerlendirilirken YAYÜDÖ'den yararlanılmıştır. YAYÜDÖ'de yer alan 30 ölçüt 1-5 puan aralığında derecelendirilmiştir. Belirlenen ölçütlere uygun olarak birinci uygulamadan elde edilen yaratıcı yazma ürünleri ve 15 gün sonra gerçekleştirilen ikinci uygulamadan elde edilen yaratıcı yazma ürünleri aynı şekilde puanlandırılmıştır. Her iki uygulama arasındaki tutarlılık katsayısını belirlemek için korelasyon çözümlemesi gerçekleştirilmiştir. Yapılan istatistiksel çözümler sonucunda katsayısı 0.40'ın altında tespit edilen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekte yer alan 25 maddenin tutarlılık katsayıları 0,41 ile 0,81 arasında değişmektedir. Bu araştırmanın son testlerinden elde edilen verilere ilişkin Cronbach's Alpha değeri 0,96'dır. Bu araştırma kapsamında YAYÜDÖ kullanılarak ön test ve son testlerden elde edilen yazılı ürünlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini güçlendirmek için yazılı ürünler önce araştırmacı tarafından daha sonra ise alanında uzman başka bir öğretim elemanı tarafından puanlandırılmış, daha sonra da elde edilen puanların tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Her iki değerlendirmenin tutarlılık katsayısı ön testler için 0,84, son testler içinse 0,88'dir.

Yaratıcı Yazma Çalışmaları için Açık Uçlu Soru

Ön test ve son test olarak yapılan yaratıcı yazma çalışmalarında öğrencilere sunulmak üzere açık uçlu soru üretilmiştir. Öncelikle 4. sınıf öğrencisinin ilgisini çekecek beş ayrı konu belirlenmiştir (Ataman, 2009, s. 103-108). Belirlenen bu konulardan hangisinin daha uygun olduğunu seçmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Alanında uzman 3 öğretim elemanı ve 3 sınıf öğretmeninden gelen dönütler doğrultusunda deneysel çalışmada kullanılmak üzere açık uçlu yaratıcı yazma konusuna karar verilmiştir. Buna bağlı olarak da "nesnelerin konuşmaları" çalışması gerçekleştirilmiştir. "Bu etkinlik nesnelere kişileştirme etkinliğidir. Nesnelerin özellikleri ışığında nesnelere, diğer nesnelere konuşturulur. Konuşma eylemi birbiri ile ilişkili iki nesne arasında gerçekleştirilir. Bu sayede öğrencilerin iç dünyalarını tanıma fırsatı bulunabilir" (Yılmaz, 2006, s. 260). Nesnelerin konuşmaları çalışmasına uygun olarak "Lunaparktaki eğlence ve oyun araçları birbiri ile konuşsalar aralarında nasıl bir diyalog geçerdi?" sorusu belirlenmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yaratıcı yazma çalışmalarına ilişkin olarak öğrencilerin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "yarı yapılandırılmış görüşme formu" kullanılmıştır. Formun oluşturulmasında öncelikle alan yazın taraması yapılmış ve elde edilen bilgiler doğrultusunda beş soru oluşturulmuştur. Form, uzman görüşü alınması için 3 sınıf öğretmeni ile alanında uzman 3 öğretim elemanının görüşüne sunulmuştur. Uzman değerlendirmesi sonrasında formda yer alan sorular yeniden gözden geçirilmiş. Toplamda dört soru ve kişisel bilgilerden oluşan "yarı yapılandırılmış görüşme formu" ortaya çıkarılmıştır. Deneysel işlemlerden sonra elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve içerik analizi ile ortaya çıkan kodların tutarlılığına bakılmıştır. Her bir soru için ayrı ayrı yapılan bu işlemde Miles ve Huberman'ın (1994) "Güvenirlik=Görüş Birliği/Görüş Ayrılığı+Görüş Birliği x 100" formülünden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen güvenilirlik değerleri şu şekilde sıralanabilir: 1. soru için 0,88; 2. soru için 0,89; 3. soru için 0,90; 4. soru için 0,93.

DeneySEL İşlemlerin Uygulanması

Bu çalışmada yaratıcı dramadan bir öğretim yöntemi olarak yararlanılmıştır. Yaratıcı yazma çalışmalarına yönelik olarak belirlenen yirmi iki kazanım, hazırlanan planların ve yapılan etkinliklerin temelini oluşturmuştur. Haftada ortalama 3 ders saati (40X3=120 dakika) şeklinde, 14 haftada gerçekleştirilen çalışma, liderlik eğitimi de almış olan araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır. Önce yaratıcı drama çalışmaları ardından yaratıcı yazma etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama çalışmalarının rahatlıkla gerçekleştirilmesi için ilkokulun tiyatro salonunda çalışılmıştır. Yaratıcı drama çalışmalarında verim elde edilebilmesi için çalışmaların bu işe uygun ortamlarda yapılması gerekmektedir (Carroll, 1996, akt., Wee, 2009; Önder, 2006). DeneySEL çalışmalarda sırasıyla şu yaratıcı drama tekniklerine yer verilmiştir: 1. Doğaçlama 2. Liderin gruba katılması (Grubun çalışmalara alışmasını sağlamak için bu teknik iki hafta üst üste uygulanmıştır.) 3. Heykel duruşları ve fotoğraf karesi 4. Ayna ve pandomim 5. Ritüel ve seramoni çalışması 6. Bilinç koridoru 7. Bölünmüş ekran 8. Geriye dönüş 9. Yarım kalmış materyal 10. Özel mülkiyet 11. Gerçek an 12. Dedikodu halkası 13. Rol kartları. Oturum sonlarında yaratıcı drama etkinlik sürecinin değerlendirilmesine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Yaratıcı drama etkinlikleri Adıgüzel'in (2006) belirlemiş olduğu üç ayrı aşamaya uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir: 1. Hazırlık-Isınma Çalışmaları, 2. Canlandırma, 3. Değerlendirme-Tartışma.

Yaratıcı drama çalışmalarının ardından yapılan yaratıcı yazma çalışmaları ise sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı yazma etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde her hafta bir yaratıcı yazma tekniği kullanılmıştır. Bu teknikler sırasıyla şunlardır: 1. Nesnelerin Konuşmaları 2. Farklı ve ilginç konularda yazma (Örnek: Yeni alınan kural gereği tüm paralar ortadan kaldırılmıştır ve artık kimse alışveriş yaparken para ya da altın kullanamayacaktır. Sizce bu kuraldan sonra dünya da yaşam nasıl olurdu? Siz yaşamınızı sürdürmek için neler yapardınız?) 3. Şiir dürbünü 4. Ben başrol oynasaydım 5. Öğrenci vecizeleri yazma 6. Karakterine isim ver 7. Değişik mekan, zaman ve kişilikte düşünüp yazılar yazma 8. Cluster tekniği 9. Müzik ve fotoğraf eşliğinde yazma 10. Pencere problemi ile şiir yazma 11. Şahıslara isim verme 12. Rüyalardan öykü oluşturma 13. Yemek tarifleri 14. Nesnelerin konuşması (Orhon, 2014; Temizkan, 2010; Ataman, 2009; Yılmaz, 2006). Bu çalışmalardan bazıları bireysel, bazıları grupta gerçekleştirilmiştir. Birinci ve on dördüncü hafta "nesnelerin konuşmaları" tekniği uygulanmış ve elde edilen yaratıcı yazma ürünleri veri seti olarak değerlendirmeye alınmıştır (Örnekler için bkz. Ek 1.). Yaratıcı yazma etkinlikleri düzenlenirken öğrencileri neşelendiren, düşündürdüren, hayal gücünü harekete geçiren, özgür ve rahat bir ortam oluşturulması için büyük bir özen gösterilmiştir. Yazma çalışmalarında kağıdın temizliği, yazının düzgünlüğü gibi şekille ilgili uyarılara fazla yer verilmemiştir. Yazım kurallarına dikkat edilmesi gerektiği hem sözlü uyarılarla gerçekleştirilmiş hem de araştırmacının yazılı ürünleri incelemesinin ardından yazılar üzerinde öğrencilere gösterilmiştir. Öğrencilerinin yazılı metinlerini ortaya koyması için herhangi bir süre sınırlaması yapılmamıştır (DeneySEL sürece yönelik hazırlanan bir plan örneği için bkz. Ek 2.).

Verilerin Çözümlemesi

Ön test ve son testlerde öğrencilere yaratıcı yazma kapsamında hazırlanan açık uçlu soru yöneltilmiştir. Öğrencilerden elde edilen yazılı ürünler araştırmacı tarafından okunmuş ve YAYÜDÖ'ye uygun bir şekilde puanlandırılmıştır. Aynı işlem araştırmacının güvenilirliğinin güçlendirilmesi için alanında uzman bir öğretim elemanı tarafından da tekrarlanmıştır. Ön test ve son test karşılaştırmaları sonucunda öğrencilerin yaratıcı yazma başarılarını ortaya koymak için Mann Whitney U-testi yapılmıştır. Öğrencilerin yaratıcı yazma çalışmalarına ilişkin görüş ve düşüncelerini belirlemek için gerçekleştirilen içerik analizi ile araştırmacının kodları belirlenmiş, belirlenen kodlardan ilişkili olanlar bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Tema ve kodlar sunulurken de öğrenci görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Alıntılar sunulurken öğrencilere verilen takma isimler ve sıralama numaraları parantez içinde belirtilmiştir.

Bulgular

Birinci alt probleme yanıt vermek amacıyla ön test ve son testlerden elde edilen yaratıcı yazma ürünleri YAYÜDÖ ile değerlendirilmiştir. Ön ve son testlerden elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı ve verilerin homojen dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Uygulanan “kolmogonov-simirnov testi” sonrasında YAYÜDÖ’nün anlamlılık değerlerinin 0,05’ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle elde edilen puanlara parametrik olmayan test yöntemlerinden Mann Whitney U-testi uygulanmıştır (Büyüköztürk, 2012). Yaratıcı yazma başarılarına ilişkin olarak deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test karşılaştırmalarına ilişkin Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Yaratıcı Yazma Başarılarına İlişkin Deney ve Kontrol Gruplarının Ön ve Son Test Puanlarının U-Testi Sonucu

Testler YAYÜDÖ	Gruplar	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Ön test	Kontrol	31	27,40	849,50	353,50	,155
	Deney	29	33,81	980,50		
Son test	Kontrol	31	22,95	711,50	215,50	,000
	Deney	29	38,57	1118,50		

Tablo 1 incelendiğinde yaratıcı yazma başarısına ilişkin olarak öğrencilerin ön testleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre sürecin başında grupların başarı düzeyleri bir birine denktir, $U=353,50$; $p>0,05$. Deney ve kontrol grubu yaratıcı yazma başarısı açısından birbirlerine benzer özellikler taşımaktadır. Grupların son testleri incelendiğinde ise anlamlı bir fark olduğu görülmektedir $U=215,50$; $p<0,05$. Deney grubunun sıra ortalamasının son testlerde daha yüksek olması, bu grubun yaratıcı yazma başarısının süreç içerisinde arttığını göstermektedir. Elde edilen bu veri bir arada kullanılan yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmalarının yaratıcı yazma başarısını arttırdığını ortaya koymaktadır. Yaratıcı yazma ve yaratıcı drama öğrenciye bağımsız ve özgün düşünebilmenin yollarını öğretmektedir. Diğer taraftan kendine özgü kararlar almasında olaylar karşısında farklı çözüm yolları bulmasında etkili olmaktadır. Yaratıcılık ve düşünceleri özgürce sergileyebilme ön plandadır. Yapılan etkinlikler öğrencilerin özellikle yaratıcı ve özgür düşünme yönünü desteklediği için öğrencilerin yaratıcı yazma başarısındaki artışa da anlamlı düzeyde bir etki yapmıştır. Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan araştırmaları da destekler niteliktedir (Susar Kırmızı, 2008; Ataman, 2006; Karateke, 2006). Deney ve Kontrol gruplarının ön ve son test puanlarına uygulanan Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yaratıcı Yazma Başarılarına İlişkin Deney ve Kontrol Gruplarının Kendi İçlerinde Ön ve Son Test Puanlarının U-Testi Sonucu

Gruplar	Testler YAYÜDÖ	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	Ön test	29	17,78	515,50	80,50	,000
	Son test	29	41,22	1195,50		
Kontrol	Ön test	31	26,65	826,00	330,00	,084
	Son test	31	36,35	1127,00		

Tablo 2 incelendiğinde deney grubunun ön ve son testleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir $U=80,50$; $p<0,05$. Deney grubuna ilişkin ortalamalar incelendiğinde son testlerin ortalamasının önemli ölçüde arttığı tespit edilmiştir. Deney grubunda izlenen yaratıcı drama ve yaratıcı yazma sürecinde uygulanan teknikler ve etkinlikler öğrencilerin yaratıcı yazma başarılarında anlamlı düzeyde bir artış sağlamıştır. Gerek yaratıcı dramada gerekse yaratıcı yazmada duyu ve yetiler gelişir. Öğrenci eğlenirken öğrenir. Öğrendiklerini kendi zihin süzgecinden geçirerek

yeniden yorumlar ve yeni boyutlar katarak ortaya koyar (İpşiroğlu, 2010). Birey kendini gerçekleştirmesi mümkün olmayan durumların içinde bulur ve onları adeta yaşar. Deney grubu ile yapılan yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmaları, öğrenciye kimse ile paylaşmadığı düşüncelerini ortaya koyma fırsatı vermiştir. Bu durum onların yaratıcı yazma başarılarının anlamlı düzeyde farklı çıkmasında etkili olmuştur. Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan araştırmaları da destekler bir özellik göstermektedir (Susar Kırmızı ve Beydemir 2012; Akkaya, 2011; Sevim, 2006). Kontrol grubunun ön ve son testlerine ilişkin bulgular incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $U=330,00$; $p>0,05$. Son testlerin ortalamasında bir artış olmuştur ancak anlamlı bir farklılık oluşturacak düzeyde değildir. Elde edilen bu bulgu kapsamında Türkçe programında yer alan yazma etkinliklerinin yaratıcı yazma başarısını geliştirmede etkili olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın ikinci alt probleminin yanıtlanması için öğrencilerle yapılan görüşmelerden yedi kod belirlenmiş, bunlardan ilişkili olanlar bir araya getirilerek üç temaya ulaşılmıştır. Belirlenen kodlar ve temaları Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3. Araştırma Kapsamında Elde Edilen Temalar ve Kodları

Temalar	Kodlar
Duyguların etkilenmesi	Eğlence ve mutluluk
	Rahatlama
	Duygu ve düşünceleri ifade etme
Yazma becerisinin gelişmesi	İlginç bulma
	Yazmaya istek uyandırma
Farklı düşünme becerisinin gelişmesi	Yaratıcılığı geliştirme
	Cesaret verme ve özgürleştirme

Duyguların etkilenmesi temasının "eğlence ve mutluluk" koduna ilişkin olarak sekiz öğrenci (%27,58) görüş bildirmiştir. Elde edilen alıntılardan bazıları şunlardır: "Çok eğlenceli çalışmalar. Beni eğlendiriyor. Evde anneme de yaptırıyorum" (Yazgülü 3). "Yazmanın zevkli ve eğlenceli olabileceğini öğrendim" (Ömer 25). "Yazı yazmanın eğlenceli olduğunu fark ettim" (Erhan 18). "Bu çalışmalar sayesinde yazmanın eğlenceli bir iş olduğunu öğrendim" (Gülce 21). "Yazarken çok mutlu olduğum için yazma konusunda kendimi geliştirebilirim" (Nehir 23). Yaratıcı yazma öğrencilerin edebi yönünü geliştirirken aynı zamanda onları eğlendirir. Yazmanın eğlenceli bir iş olduğunu fark eden öğrenci yazma çalışmalarına katılmada da daha isteklidir. Yazmadan kaçmak için fırsat kollamaz. Alıntılarda da görüldüğü gibi yaratıcı yazma çalışmaları sayesinde deney grubu öğrencileri yazmanın eğlenceli tarafını fark etmiştir. Eğlenerek yapılan etkinlikler onların yazmayı "bıkkınlık veren" bir çalışma olarak görmesini engellemiştir.

Duyguların etkilenmesi temasının "rahatlama" kodu kapsamında altı öğrencinin (%20,68) görüş ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Koda ilişkin belirlenen alıntılardan bir kısmı şu şekilde sıralanmıştır: "Yazma çalışmalarından sonra duygularımın rahatladığını hissettim. Bu da iyi ve güzeldi" (Caner 19). "İçimdeki güzelleri dışarı çıkarabildim. Bir kağıt bir kalem sayesinde rahatladığımı hissettim sanki" (Bengisu 20). "Yazı yazarken farklı bir ruha bürünüyordum. Rahatlıyordum" (Batuhan 22). Yaratıcı yazma sürecinde öğrenciler yazılarını; bireyin yargılanmadığı, duygusal rahatlığın olduğu sosyal bir ortamda; yazma isteği ve merakı ile; kaygıdan ve eleştirilme korkusundan uzak; çoğunluğun baskısı altında kalmadan, özgürce yazarlar (Maltepe, 2006a). "Yaratıcı yazı yazmak bir tür psikolojik terapi gibi düşünülebilir. İçlerinde çatışmalar yaşayan, kendini diğer kişilere açamayan, kendini tanımakta zorlanan kişilerin duygularını kağıda dökmelerine, kendi benliklerinin sınırlarını yakından görmeye olanak tanır. Yazı yazarken kişi duygularını kontrol altında tutan engelleri aşar" (Orhon, 2014, s. 16). Böylece kişi büyük bir duygusal rahatlık yaşayabilir. Yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerin hayal dünyalarındaki imgelemlerin, düşüncelerin, farklılıkların dışı vurumunda etkili olmaktadır. Yaşanılan bu rahatlama olumlu duyguların gelişmesini de sağlamaktadır. Alıntılarda da görüldüğü gibi deney grubu öğrencileri yazma çalışmaları sayesinde rahatladıklarını ve kendilerini daha iyi hissettiklerini belirtmişlerdir. Yurt dışında terapi amaçlı da kullanılan yaratıcı yazma çalışmaları, bu araştırmada da

bir bakıma öğrencilerde benzer bir etki oluşmasını sağlamıştır. Yaratıcı yazmanın bu yönü mutlu düşünmeyi bilen insanlar yetiştirmede eğitime yardımcı olmaktadır.

Duyguların etkilenmesi temasının "duygu ve düşünceleri ifade etme" kodu kapsamında dokuz öğrenci (%31,03) görüş ve düşüncelerini belirtmiştir. Söz konusu koda ilişkin olarak belirlenen alıntılar şunlardır: *"Duygularım ve düşüncelerim olumlu yönde etkilendi. Kimseye söylemediğim duyguları açıklamak daha kolay oldu"* (Ömer 25). *"Bu çalışmalar ifade etmeyeceğimiz bazı duygularımızın bile ortaya çıkmasını sağladı"* (Firuze 11). *"Baktığım bir nesneye karşı hissettiklerimi yazmanın normal olduğunu öğrendim"* (Açelya 6). *"Yazarken farklı duygularımın olduğunu hissettim"* (Serhat 16). *"Yaratıcı yazma çalışmalarında öncelikle öğrencilerin belirli konulardaki duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmaları, özgün, akıcı fikirler üretip, bunları cesaretle, dürüstçe ve etkili bir biçimde kağıda dökmeleri hedeflenmektedir"* (Orhon, 2014, s. 15-16). Yaratıcı yazmada geleneksel yazma çalışmalarında olduğu gibi katı kurallar yoktur. Eğlenerek özgürce düşünmek ön plandadır. Belirlenen kurallar da yazarken duyguların kısıtlanması gibi bir sorun yaratmaz. Bu nedenle yazarken öğrencinin duygu ve düşüncelerini içinden geldiği gibi etkili bir şekilde ortaya koymasını sağlar. Alıntılardan da anlaşılacağı gibi deney grubu öğrencileri yaratıcı yazma çalışmaları sayesinde duygularını istediği gibi ortaya koyduklarını ifade etmektedir. Öğrenciler duygularını ortaya koymanın olağan olduğunu fark etmiştir.

Yazma becerisinin gelişmesi temasının "ilginç bulma" koduna ilişkin olarak dokuz öğrenci (%31,03) görüş belirtmiştir. Elde edilen alıntılardan bazıları şunlardır: *"Bu güne kadar ilgimi çekmeyen konularda yazı yazmak zor geldi. Ancak bu çalışmalar sayesinde ilginç konularda yazdım"* (Gelincik 13). *"Hayal gücünü kullanmak ve ilginç konularda yazmak zevkliydi"* (Camer 19). *"Sıradan yazılar yazmaktan kurtulduk"* (Ömer 25). *"Değişik konularda yazmak yazma becerimi daha da geliştirdi"* (Dilem 10). *"Farklı konularda yazı yazabileceğimi gördüm"* (Yetkin 7). Yaratıcı yazmanın sıra dışı etkinlikleri ve konuları öğrenciler açısından ilgi çekici olarak değerlendirilmiştir. Tekdüze yazma konularının dışında gerçekleştirilen çalışmalar deney grubunun yazmayı ilginç bulmasını sağlamıştır. Aynı zamanda bu durum öğrencinin sıra dışı konularda da yazı yazmasına yönelik bir farkındalık geliştirmiştir. Basmakalıp konuların dışında yazmayı ilginç karşılamışlardır.

Yazma becerisinin gelişmesi temasının "yazmaya istek uyandırma" koduna ilişkin olarak altı öğrenci (%20,68) görüş ve düşünce ortaya koymuştur. Elde edilen alıntılardan bazıları şunlardır: *"Önceden beni sıkıran bir işin şimdi beni eğlendirmesi çok güzel bir şey. Yazı yazmayı sevmeye başladım"* (Türker 4). *"Eskiden sıkıcı ve itici gelen yazma işi çekici gelmeye başladı. Yazmaya daha istekliyim"* (Soner 5). *"Yaptığımız çalışmalar yazmaya gitgide istek uyandırdı"* (Ahmet 14). *"Çok güzel şeyler yazıyorum. Yazar bile olabilirim"* (Damla 8). Yaratıcı yazma çalışmalarının temel amaçlarından birisi de yazma uğraşından keyif alınmasını sağlayarak çalışmalara katılanlarda yazmaya yönelik olarak özenti oluşturmak ve istek uyandırmaktır. Birey yazar olmayı istese de istemese de kendini aşabilmeli, kendi sınırlarını kırabilmeli, kendi kendini sorgulayabilmeli, duyu algılarını harekete geçirmeli, özgür düşünmenin kapılarını açmalı ve yazı yazmadan keyif almalıdır (İpşiroğlu, 2010). "Yaratıcı yazma etkinliklerine ilk kez başladığında, öğretmenlerin ve öğrencilerin bu işi bir tür angarya olarak gördükleri ve yazıları baştan savma yazdıkları gözlenmiştir. Ancak çalışmalar ilerledikçe, konular değiştikçe çocuklar sözel olarak aktarmada zorlandıkları problemlerini yazılı olarak rahat ve esnek bir şekilde ortaya koyabilmektedir" (Orhon, 2014, s. 20). Yaratıcı yazmanın bir süreç işi olduğu unutulmamalıdır. Zamanla öğrencilerin yazmaya olan bakış açısını değiştirmede oldukça etkilidir. Alıntılardan da anlaşıldığı gibi yapılan yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerde yazılı ürün ortaya koyma konusunda isteklilik uyandırmada etkili olmuştur. Yazmaya güdülenmeyi sağlayan çalışmalar bu işin sevilmesinde ve istekle yapılmasında beklenen etkiyi göstermiştir. Severe yapılan işlerde başarı elde etme olasılığının yüksek olduğu düşünülürse yaratıcı yazma çalışmalarının önemi bir kez daha görülmektedir.

Farklı düşünme becerisinin gelişmesi temasının "yaratıcılığı geliştirmesi" koduna bağlı olarak on öğrenci (%34,48) görüş bildirmiştir. Konuya yönelik olarak elde edilen alıntılardan bazıları şu şekilde sıralanmıştır: *"Herhangi bir konuda farklı düşünceler üretmemi sağladı. Farklı bakış açıları kazandım"* (Birkan 1). *"Kendi duygularımın farkında olmamı, farklı şeyler düşünmememi, hayal gücümün gelişmesini sağladı"* (Özgür 9). *"Yazma çalışmaları yaratıcılığımın gelişmesini sağladı. Ayrıntılara dikkat etmeye başladım. Her konuda farklı düşünmeye çalışıyorum"* (Barış 12). *"Bu çalışmalar daha yaratıcı düşünmeme ön ayak oldu. Yeni çizgi film karakterleri bile yazabiliyorum"* (Selmin 26). *"Önceleri çok sınırlı şeyler yazmışım. Hayal gücümün daha geniş olduğunu fark ettim"* (Ahmet 14). Ülkemizdeki eğitim ve öğretim sistemi hazır bilgi ve ezberciliğe dayandığından, özgür düşünebilen, düşüncelerini duyularını, yaşantılarını sözlü ya da yazılı olarak dile getirebilen bireyler yetiştirmede güçlük çekmektedir. Öte yandan doksanlı yılların başlarından bu yana giderek gelişen demokratik sivil örgütlenmenin öncülüğünde aktarmacı ve ezberci öğretim sisteminin sınırlarını kırma savaşımının devam etmekte olduğu da bir gerçektir (İpşiroğlu, 2010). Bu gelişmelerin eğitim sürecine yansımalarının oldukça uzun zaman alacağı öngörülebilir. Eğitim öğretim dar çerçeveler içinde düşünen, kısır fikirli ve yeniliklerden korkan insanların eline bırakılmayacak kadar önemlidir. İnsanların hayal güçlerinin yok edilmesi onların ideallerini öldürür. Eğitim yaratıcılığı ve kendine güveni geliştirecek ortamlar yaratılmalıdır. Yaratıcı yazmanın yaratıcılığı geliştirmede oldukça etkili bir süreç olduğu gözlerden uzak tutulmamalıdır (Orhon, 2014). Deney grubuyla yapılan çalışmalar öğrencileri geleneksel kalıpların dışına çıkarmış ve yaratıcı yönlerini fark etmelerini sağlamıştır. Yapılan alıntılardan da anlaşılacağı gibi yaratıcı yazma çalışmaları deney grubu öğrencilerinin kendi yaratıcılığını fark etmesinde oldukça etkili olmuştur. Düşünceler farklı açılardan süzülerek kağıda dökülmüş, daha farklı işler yapılabileceği konusunda önemli bir farkındalık kazanılmıştır. Yaratıcı yazma çalışmalarının temel amaçlarından birisi de budur. Yapılan çalışmalar sayesinde öğrenciler duygularını yani kendini tanıma fırsatı bulmuştur. Potansiyellerinin farkına varmasında önemli ölçüde etkili olmuştur.

Farklı düşünme becerisinin gelişmesi temasının "cesaret verme ve özgürleştirme" kodu kapsamında yapılan incelemelerde dokuz öğrencinin (%31,03) görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Bu alıntılardan bir kısmı şunlardır: *"Kendimi özgür hissetmemi sağlıyor. Çünkü yazılarım eleştirilmeyecek. Bu yüzden kendimi daha rahat hissettim. Yazı yazmaya daha güzel bakıyorum"* (Fırat 27). *"Böyle yazmak duygularımı ifade etmemde bana cesaret verdi. Yazdığım hiç bir şey eleştirilmedi."* (Erhan 18). *"Yazdıklarım sayesinde cesaretim arttı. Daha iyi yazabileceğimi gördüm. Ablamdan bile iyi yazıyorum"* (Barış 12). *"Kimseye söyleyemediğim şeyleri söyledim. Keşke her zaman böyle olsa"* (Rima 24). *"Yazarken kendimi özgür hissettim"* (Mehmet 28). *"İstedğim her konuda korkmadan yazdım"* (İncisu 17). *"Yazarken kendimi özgür bırakıyorum"* (Serhat 16). *"Yazarken özgürlüğümü buldum. Konuşmak yerine yazmayı tercih ediyorum artık"* (Ceylin 2). Yaratıcı yazma aslında özgür bir şekilde yazmak demektir. Duygular, düşünceler, izlenimler, hayaller eleştiri kaygısı olmaksızın dile getirilir. Basmakalıp düşüncelerin dışına çıkılır ve birey kendini keşfeder. Yapılan yaratıcı yazma çalışmaları, çocukların duygu ve düşüncelerini cesurca açığa vurmasında buna bağlı olarak da özgürce düşünüp yazmasında etkili olmuştur. Başkaları tarafından yargılanmayacağını, ayıplanmayacağını bilmek onların kendini ifade ederken özgür hissetmesini sağlamıştır. Hatta düşüncelerini konuşmak yerine yazarak ortaya koymak daha ilgi çekici gelmiştir. Alıntılardan yola çıkarak, yaratıcı yazma çalışmalarının, öğrencilerin görüş ve düşüncelerini cesaretle, özgür bir şekilde ortaya koymasında önemli ölçüde etkili olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmalarının yaratıcı yazma başarısına etkisi konusunda deney ve kontrol gruplarının son testleri arasındaki farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Deney grubunda uygulanan yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmaları, yaratıcı yazma başarısında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Yaratıcı drama ve yaratıcı yazma çalışmaları kişinin kendini özgürce ifade etmesine olanak sağlayan uygulamalar içermektedir. Her ikisi de öğrenciler açısından eğlenceli, sıra dışı, hata yapma kaygısından uzak, yenilikçi ve yaratıcıdır. Bu durum deney grubu öğrencilerinin yaratıcı yazma başarılarında anlamlı düzeyde bir artış olmasını sağlamıştır. Elde edilen bu sonuç daha önce yapılan araştırmaları da desteklemektedir. Susar Kırmızı (2008) tarafından 5. sınıflarla altı haftada yapılan çalışmada yaratıcı drama yönteminin yaratıcı yazma başarısına etkisi incelenmiş ve çalışmada yaratıcı yazma ürünlerinin değerlendirilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen yaratıcı yazma için değerlendirme ölçütleri formu kullanılmıştır. Ön test son test deney deseninin uygulandığı araştırmada deney grubu lehine anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Ataman (2006) tarafından yapılan çalışmada yaratıcı drama yaratıcı yazma bir arada kullanılmıştır. 4. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada bavlul sözcüğünden yola çıkılarak yazılı anlatım çalışmaları şekillendirilmiştir. Toplam 14 öğrenci ile yedi oturumda gerçekleştirilen çalışmaların Türkçe dersinde yazılı ürünler ortaya çıkarmada etkili olduğu ve öğrencilerde yazmaya yönelik isteği arttırdığı tespit edilmiştir. Karagöz (2002) tarafından yapılan çalışma 5. sınıflarla 32 öğrenci ile sekiz haftada dokuz oturumda gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama etkinliklerinden yola çıkılarak yaratıcı yazma çalışmaları yapılmış ve süreç sonunda yazılı ürün ortaya koyma konusunda önemli gelişmeler olduğu tespit edilmiştir. Sevim (2006) yaratıcı drama çalışmaları ile gerçekleştirdiği etkinliklerde masallara yer vermiş ve öğrencilerin yazınsal sanat becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Masal öğeleri ile birlikte ileri düzeyde yaratıcı drama teknikleri kullanılan araştırmanın sonunda öğrencilerin yazılı ürün ortaya koyma başarısında olumlu yönde bir artış olduğu tespit edilmiştir. Karateke (2006) araştırmasında yaratıcı drama etkinliklerinin yazılı anlatım becerisine etkisini araştırmıştır. Ön test son test deney deseninin kullanıldığı araştırma 6. sınıflarla gerçekleştirilmiştir. Sürecin sonunda deney grubu lehine anlamlı bir farklılık elde edilmiş, öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinde olumlu gelişmeler olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmeye ilişkin olarak yapılan diğer araştırmalar ise yaratıcı drama yöntemi kullanılmaksızın, yalnızca yaratıcı yazma ile gerçekleştirilen araştırmalardır. Yapılan incelemelerde bu araştırmaların eğitimin değişik kademelerinde uygulandığı belirlenmiştir. Bu araştırmalarda çoğunlukla yaratıcı yazma etkinliklerinin yer aldığı bir süreç takip edilmiştir. Yapılan bu araştırmada deney grubu lehine elde edilen sayısal sonuçlar daha önce yapılan çalışmaları destekler niteliktedir (Kapar Kuvanç, 2008; Maltepe, 2006b; Colantone, Cunningham-Wetmore ve Dreznes, 1998). Araştırmalardan bazıları şu şekilde sıralanabilir. Beydemir (2010) tarafından deney (n=27) ve kontrol (n=26) grupları ile gerçekleştirilen araştırmada ön test son test deney deseni uygulanmıştır. İlköğretim 5. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada 12 hafta boyunca farklı yaratıcı yazma etkinlikleri uygulanmış elde edilen yazılı ürünler yaratıcı yazma ölçeği ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda yaratıcı yazma başarısında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık bulunmuş, öğrencilerin yazma ve yaratıcı yazma başarılarında olumlu yönde gelişmeler olduğu tespit edilmiştir. Akkaya (2011) altıncı sınıflarla yaptığı çalışmada ön test son test deney desenini kullanmıştır. Yaratıcı yazma tekniklerinin sekiz hafta boyunca uygulandığı araştırmada yaratıcı yazma etkinliği yapraklarından yararlanılmıştır. Süreç sonunda öğrencilerin yazma başarılarında anlamlı bir artış olduğu tespit edilmiştir. Reiter (2010) İndiana State hapishanesinde, tutuklu çocuklarla yaratıcı yazma projesi gerçekleştirmiştir. Toplamda 12 oturumda gerçekleştirilen çalışmada, çocukların yazdığı şiirler ve değerlendirme sorularından elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışma sonunda tutuklu çocukların edebiyata ve yazmaya yönelik ilgisinde, kendini ifade etme düzeyinde artış olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda tutukluların duygusal dengesinde düzelmeler olduğu gözlenmiştir. Alberson ve Billingsley (2000) yedinci sınıf öğrencileri (on üç yaş) ile yapmış oldukları araştırmada yaratıcı yazma ile öykü yazma sürecine yer vermiştir. Süreçte bazı öykü yazma tekniklerinin eğitimi yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde çoklu temel ve zaman deseni kullanılmıştır. Öykü yazma sürecinde belirlenen temellerin, ne kadar sürede kullanıldığına ilişkin gözlemler yapılmış, öğrencilerin öykü yazma

çalışmalarında etkili plan yapmaları, ürettikleri öykü sayısı, kullandıkları kelime sayısı, yazmaya ayrılan süre, akıcı yazma ve yazının kalitesi gözlemlenmiştir. Çalışmanın sonunda katılımcıların daha kısa sürede, daha çok öykü ögesi kullanarak uzun ve daha akıcı yazdıkları ve bunu yaparken de daha çok sayıda kelime kullandıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda yazılan öykü sayısında da bir artış olmuştur. Temizkan (2011) yaratıcı yazma etkinliklerinin öykü yazma becerisi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Lisans öğrencileri ile gerçekleştirilen araştırmada deney deseni kullanılmıştır. 10 hafta boyunca yapılan çalışmada farklı yaratıcı yazma etkinlikleri uygulanmıştır. Elde edilen yazılı ürünlerin değerlendirilmesinde “Öykü Yazma Becerisi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öykü yazma becerisi ölçeğinden son testte almış oldukları puanlar arasında deney grubunun lehine sayısal açıdan anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı yazma çalışmaları öğrencinin kendini tanımasına, iç dünyasını keşfetmesine, başkalarına karşı hoşgörüsüyle bakmasına, hayal gücünü geliştirmesine ve yaratıcı düşünceler ortaya koymasına yardımcı olur. Bireyin hem yazma becerisinin ilerlemesine hem de kişisel gelişimine katkıda bulunur. Kişinin içinde uyuyan yaratıcılık devinin ortaya çıkmasını sağlar. Kendini ifade etmede zorlanan öğrenciler bile kalıplarının dışına çıkma fırsatı bulabilir. Kendi yaratıcılığına ilişkin farkındalık geliştiren birey başkalarının da farklı ve özgün düşüncelere sahip olabileceği bilincine ulaşır. Kişinin kendisi ve başkalarıyla barışık olmasını sağlar.

Araştırma sonunda, yapılan yaratıcı yazma çalışmalarına ilişkin olarak öğrenci görüşleri alınmıştır. Yapılan incelemeler sonunda “eğlence ve mutluluk, rahatlama, duygu ve düşünceleri ifade etme, ilginç bulma, yazmaya istek uyandırma, yaratıcılığı geliştirmesi, cesaret verme ve özgürleştirme” kodlarına ve bunlara bağlı olarak da “duyguların etkilenmesi, yazma becerisinin gelişmesi ve farklı düşünme becerisinin gelişmesi” temalarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin bazıları (8 öğrenci-%27,58) yaptıkları yazma çalışmaları sırasında eğlendiklerini ifade etmiştir. Yazma işi onlar için sıkıcı olmaktan çıkmış mutlu oldukları bir süreç haline gelmiştir. Araştırmaya katılan altı öğrenci (%20,68) ise hem yazma sırasında hem de yazma sonrasında psikolojik bir rahatlama hissettiklerini ifade etmiştir. Yaratıcı yazma aynı zamanda terapi amaçlı da kullanılarak bireylerin psikolojik bir rahatlama hissetmesini sağlamaktadır. Yapılan yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerin iç dünyalarında barındırdığı farklılıkların dışı vurumunda etkili olmuştur. Bu durum onların duygusal bir rahatlama yaşamalarını sağlamıştır. Öğrenciler yazıları aracılığıyla duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade ettiklerini belirtmiştir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin duygularını ifade etmesi için daha demokratik bir ortam yaratırken aynı zamanda bunu kağıda dökmelerinde de etkili olmuştur. Öğrencilerinden altısı (%20,68) yapılan çalışmalar sayesinde yazmaya yönelik olarak geçmişe nazaran daha istekli olduklarını belirtmiştir. Yaratıcı yazmanın temel amaçlarından birisi de yazmaya isteklilik uyandırmasıdır. Yaratıcı, sıra dışı, kendini tekrar etmeyen etkinlikler deneklerde yazmaya yönelik olarak olumlu bir bakış açısı geliştirmiştir. Yapılan çalışmalar öğrencilerin yazmaya yönelik istekliliğini arttırmıştır. Deney grubunda yer alan on öğrenci (%34,48) yaratıcı yönlerini keşsettiklerini belirtmiştir. Yaratıcı yazmanın belki de en temel amacı kişinin yaratıcı yönünü keşfedip bunu ortaya çıkarabilmektir. Yaratıcı yazma çalışmaları kişinin çevresindeki her şeye eleştirel bakma becerisini geliştirir. Böylece birey olayların farklı boyutlarının da olabileceğini fark eder yani düşünmeyi öğrenir. Düşünmeyi bilen kişi, aynı zamanda yaratıcıdır, farklı fikirler ortaya koymada başarılıdır. Öğrenci görüşlerine göre, yapılan çalışmalar kendi iç dünyalarındaki yaratıcılığı fark etmelerinde etkili olmuştur. Aynı zamanda dokuz öğrenci (%31,03) düşüncelerini ifade etme noktasında daha cesur ve özgür olduklarını belirtmiştir. Yaratıcılığın temelinde özgür düşünme yatmaktadır. Özgür düşünme sayesinde birey, toplumun dayatmaları ve baskıları karşısında bile yine kendi yolunu seçer, kendi olabilme başarısını gösterir ve basmakalıp düşüncelerin dışına çıkar. Yapılan çalışmalar sınırları aşarak düşündürmeye teşvik ettiğinden, öğrenciler yazarken kendilerini daha özgür hissetmişlerdir. Benzer sonuçlar Susar Kırmızı (2012) tarafından 4. ve 5. sınıflarla yapılan araştırmayı da destekler niteliktedir. Çalışmada öğrencilere yaratıcı yazma çalışması yaptırılmış ve elde edilen ürünler incelenerek öğrencilerin yaratıcı yazma ürünlerinin niteliğini belirten özellikler ortaya konulmuştur. Yapılan çözümlenmeler sonucunda “insanların mutluluğunu önemseme” ve “geleceğe ilişkin kişisel” beklentiler temaları ortaya çıkarılmıştır. Beydemir (2010) yaratıcı yazma becerilerini geliştirmeye ilişkin olarak yaptığı çalışmasında deneysel işlemler sonrasında öğrencilerin ortaya koyduğu yazılı ürünleri inceleyerek kodlar belirlemiştir. Elde edilen kodlardan bazıları çevreye farklı yaklaşım, hayal

ürünü bir çevre yaratma, duygusal öğeler vb. şeklinde sıralanabilir. Elde edilen sonuçlar göstermektedir ki yaratıcı yazma çalışmaları öğrencilerin düşüncelerini yazılı olarak ifade etmesinde özel bir öneme sahiptir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir: 2005 programında yaratıcı yazma çalışmaları, daha etkili ve geniş bir perspektiften ele alınarak gözden geçirilmelidir. Hatta yaratıcı yazma çalışmaları yaratıcı drama çalışmaları ile desteklenmelidir. Yazılı anlatım çalışmalarında dilin kurallarından çok anlatımın ve farklı düşünme becerisinin ön plana çıkarılması temele alınmalıdır. Yaratıcı yazma çalışmaları MEB tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlerle öğretmenlere uygulamalı bir şekilde anlatılmalıdır. Öğretmenler bu uygulamaları sınıflarında da gerçekleştirmeye teşvik edilmelidir. Yazılı anlatım çalışmalarında eleştiri değil, hoşgörü ve yazıyı geliştirme düşüncesi ön planda olmalıdır. Öğretmen kendi düşüncelerini öğrenciye kabul ettirmekten uzak bir tavır sergilememelidir. Yazılı anlatım çalışmalarında öğrencilerin farklı fikirler ortaya koymasını teşvik edilmelidir. En uçuk düşünceler bile anlamsız ya da küçümsenecek bir durum olarak görülmemelidir. Öğrenciler düşüncelerini özgürce sıklımadan ifade edebilmelidir. Yazma çalışmalarında öğrencilerin ilgi duyduğu konular ön plana çıkarılmalı, belirli türlerde yazma ısrarından uzak durulmalıdır. Yazılı anlatım çalışmaları yalnızca bireysel olarak yaptırılmamalı, zaman zaman grupla yazma çalışmalarına da yer verilmelidir. Öğrencilerin fikir alış verişinde bulunabileceği demokratik anlayış geliştirebilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır. Yaratıcı yazmanın psikolojik rahatlama etkisi göz önünde bulundurulmalı, bu çalışmalar sayesinde öğrencilerin kendini iyi hissetmesine olanak sağlanmalıdır. Öğrencide yazmaya ilgi ve isteği uyandıracak farklı yazma çalışmaları yaptırılmalıdır. İstek uyandırmada olumlu dönütlerin önemi gözden uzak tutulmamalıdır. Bu araştırma, 14 haftalık bir zaman diliminde 4. sınıflarla gerçekleştirilmiştir. Ancak farklı zaman aralıklarında farklı sınıf düzeylerinde yapılan çalışmalar ülkemizde yaratıcı yazma çalışmalarının gerek programa gerekse eğitim ortamlarına yansımada hızlandırıcı bir rol oynayabilir. Yaratıcı yazma etkinlikleri daha çok yurt dışı kökenlidir. Araştırmacılar ve öğretmenler kendi kültürümüze özgü yaratıcı yazma etkinlikleri geliştirme konusunda duyarlılık göstermelidir. Yaratıcı drama yaratıcılığı desteklemede oldukça etkili bir yöntemdir. Bu yöntemin yaratıcı yazma çalışmaları ile birleştirilmesi için araştırmacılar tarafından daha fazla çalışma yapılmalıdır. Yaratıcı drama uygulamaları içerisinde de yazma çalışmaları vardır (karakter oluşturma, çatışma anı belirleme vb). Bu çalışmalardan yola çıkılarak yaratıcı yazma etkinlikleri desteklenmeli, yaratıcı dramanın yaratıcı yazmayı etkileme gücü göz ardı edilmemelidir. Program geliştirme çalışmalarında bu uygulamalar yapıcı bir bakış açısıyla analiz edilmelidir.

Kaynakça

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 14-27.
- Adıgüzel, H. Ö. (2009). Determination and comparison of German and Turkish participants' perceptions of creative drama through the metaphor (simile) method. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 25-37.
- Adıgüzel, H. Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegema Akademi.
- Akkaya, N. (2011). İlköğretim 6. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 311-319.
- Alberson, L. R. ve Billingsley, F. F. (2000). Using strategy instruction and self-regulation to improve gifted students' creative writing. *Journal of Advanced Academics*, 12(2), 90-102.
- Applebee, A. N., Langer, J. A. ve Mullis, I. V. S. (1986). *The writing report card: Writing achievement in American schools*. Princeton, NJ: Educational Testing Service.
- Ataman, M. (2006). Yaratıcı drama sürecinde yaratıcı yazma. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1, 74-83.
- Ataman, M. (2009). *Türkçe derslerinde kullanılabilir yaratıcı etkinlikler ve yaratıcı yazma örnekleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- BA-Hons. (2015). *Drama and Creative Writing- Summer Course- University of Salford Manchester*. <http://www.salford.ac.uk/ug-courses/drama-and-creative-writing> adresinden erişildi.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeleri*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Baştürk, R. (2010). Eğitim bilimlerinde Yöntem. A. Tanrıoğren ve R. Sarpkaya (Ed.) *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 219-232). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bearne, E., Grainger, T. ve Wolstencroft, H. (2004). *Raising boys' achievements in writing- Joint research project*. Hertfordshire: UKLA-United Kingdom Literacy Association.
- Benson, T. (2008). Dramatic play: bring it back. *Texas Child Care*, 32(2), 24-31.
- Beydemir, A. (2010). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazma başarısına ve yazmaya yönelik tutumlara etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Blank, B. T. (2010). *Theater processes therapeutic in drama therapy*. <http://www.socialworker.com/DramaTherapy> adresinden erişildi.
- Bodrova, E. ve Leong, D. J. (2005). The importance of play: why children need to play. *Early Childhood Today*, 20(1), 6-7.
- Bryant, J. W. (2003). *The six dilemmas of collaboration: Inter-organizational relationships as drama*. The Atrium, Southern Gate, Chichester West Sussex PO19 8SQ: John Wiley & Sons, Ltd.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calkins, L. (1986). *The art of teaching writing*. Portsmouth, NH: Heinemann Educational Books.
- CBC. (2015). *Creative Therapies-Introduction*. <http://www.citybathcoll.ac.uk/arts-crafts-and-design/creative-herapies.html> adresinden erişildi.
- Chalmers, D. (2007). *Drama 3-5: A practical guide to teaching drama to children in the foundation stage*. New York: Taylor & Francis Group.
- Clark, M. (2013). *Teaching creative writing in prison*. <http://www.viewfromhere.com/2012/03/teaching-creative-writing-in-prison.html> adresinden erişildi.
- Colantone, L., Cunnigham-Wetmore, M. ve Dreznes, J. (1998). *Improving creative writing* (Research project reports). Chicago: Saint Xavier University.

- Collins, N. D. ve Cross, T. L. (1993). Teaching the writing process to gifted and talented students. *Gifted Child Today*, 16(3), 22-23.
- Collins, N. D. ve Parkhurst, L. (1996). Teaching strategies for gifted children in the regular classroom. *Roeper Review*, 18, 277-279.
- Cremin, T., Goouch, K. Blakemore, L., Goff, E. ve Macdonald, R. (2006). Connecting drama and writing: seizing the moment to write. *Research In Drama in Education*, 11(3), 273-291.
- Dayton, T. (2013). *Psychodrama and the treatment of addiction and trauma in women*. <http://www.tiandayton.com/wp-content/uploads/2013/03/Psychodrama-and-the-Treatment-of-Addiction-and-Trauma-in-Women> adresinden erişildi.
- Dayton, T. (1990). *Drama games: Techniques for self-development*. Deerfield Beach, Florida: Health Communications.
- Dyson, A. H. (1995). Writing children: reinventing the development of childhood literacy. *Written Communication*, 12, 4-46.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Essays-UK. (2013). *Visual art and the writing process education essay*. <http://www.ukessays.com/essays/education/visual-art-and-the-writing-process-education-essay.php?cref=1> adresinden erişildi.
- Finlay, L. (2004). *The practice of occupational therapy* (3. bs.). UK-Cheltenham: Nelson Thornes.
- Foa, E. B., Keane, T. M., Friedman, M. J. ve Cohen, J. A. (2009). *Effective treatments for PTSD* (2. bs.). New York: Guilford Press
- Friend, F. (2007). *Creative writing to inspire recovery*. <http://www.addictiontoday.org/addictiontoday/2007/04/creative-writin.html> adresinden erişildi.
- Ganopole, S. J. (1988). Reading and writing for the gifted: A whole language perspective. *Roeper Review*, 11, 88-91.
- Gardner, A., Hager, L. L. ve Hillman, G. (2014). *Prison arts resource project-An annotated bibliography*. USA: National Endowment for the Arts.
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *MD Pediatrics*, 119(1), 182-191.
- Goma, O. (2001). Creative writing in economics. *College Teaching*, 49(2), 149-152.
- Grainger, T., Goouch, K. ve Lambirth, A. (2005). *Creativity and writing: Developing voice and verve in the classroom*. Londra: Routledge Press.
- Graves, D. (1983). *Writing: Teachers and children at work*. Exeter, NH: Heinemann Educational Books.
- Hill, A. (2004). Ethical analysis in counseling: A case for narrative ethics, moral vision and virtue ethics. *Counseling and Values*, 48, 131-148.
- Harvard. (2015). *Creative writing- Harvard University department of English*. <http://english.fas.harvard.edu/creative-writing/> adresinden erişildi.
- İpşiroğlu, Z. (2010). *Yaratıcı yazmanın önemi ve yaratıcı yazma dizisi üzerine*, <http://zehraipşiroglu.com/yaratıcı-yazma-2> adresinden erişildi.
- Kapar Kuvanç, E. B. (2008). *Yaratıcı yazma tekniklerinin öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumlarına ve Türkçe dersindeki başarılarına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karagöz, S. (2002). *Yaratıcı drama yöntemiyle yaratıcı yazma etkinlikleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans bitirme projesi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karateke, E. (2006). *Yaratıcı dramanın ilköğretim II. kademe 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerine olan etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antakya.

- Langley, D. (2006). *An introduction to dramatherapy*. London-Thousand Oaks-New Delhi: Sage Publication.
- Lindsey, E. W. ve Colwell, M. J. (2003). Preschoolers' emotional competence: Links to pretend and physical play. *Child Study Journal*, 33(1), 39-52.
- Maltepe, S. (2006a). *Yaratıcı yazma yaklaşımı açısından türkçe derslerindeki yazma süreçlerinin ve ürünlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Maltepe, S. (2006b). Türkçe öğretiminde yazılı anlatım uygulamaları için bir seçenek: Yaratıcı yazma yaklaşımı. *Dil Dergisi*, 132, 56-66.
- Malchiodi, C. A. (2014). *Creative arts therapy and expressive arts therapy*. <https://www.psychologytoday.com/blog/arts-and-health/201406/creative-arts-therapy-and-expressive-arts-therapy> adresinden erişildi.
- Malchiodi, C. A. (2015). *Creative interventions with traumatized children* (2. bs.). New York-London: The Guilford Press.
- Malchiodi, C. A. (2005). *Expressive therapies history, theory, and practice*. New York-London: The Guilford Press.
- Malchiodi, C. A. ve Crenshaw, D. A. (2014). *Creative arts and play therapy for attachment problems*. New York-London: The Guilford Press.
- McCaslin, N. (2006). *Creative drama in the classroom and beyond*. New York: Final Publishing
- MEB. (2005). *Türkçe 1-5 sınıflar öğretim programı*. www.ttkb.meb.gov.tr adresinden erişildi.
- Meekums, B. (2005). Creative writing as a tool for assessment: implications for embodied working. *The Arts in Psychotherapy*, 32(2), 95-105.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. California: Sage Publications.
- Orhon, G. (2014). *Yine yazı yazıyoruz* (5. bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Önder, A. (2006). *İlköğretimde eğitici drama-Temel ilkeler uygulama modelleri ve örnekleri*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ramet, A. (2007). *Creative writing*. Begbroke, Oxford: How to Books.
- Rayers, C. (1987). Writing should be sharing. *Reading*, 2(12), 115-124.
- Reiter, S. (2010). Poets-behind-bars: A creative "righting" project for prisoners and poetry therapists-in-training. *Journal of Poetry Therapy*, 23(4), 215-238.
- San, İ. (2002). *Yaratıcı drama - eğitsel boyutları: Yaratıcı drama/1985-1995/ yazılar* (1. cilt). Ankara: Naturel Kitap Yayıncılık.
- San, İ. (1996). Yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştirme bir disiplin: Eğitsel yaratıcı drama. *Yeni Türkiye Dergisi*, 7, 148-160.
- Sevim, E. (2006). *Yaratıcı drama ve masallar* (Yayımlanmamış yüksek lisans bitirme projesi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Yaratıcı yazma ürünlerinin bazı ölçütler açısından değerlendirilmesine ilişkin nitel bir çalışma. *Dil Dergisi-TÖMER*, 151, 22-35.
- Susar Kırmızı, F. ve Beydemir, A. (2012). İlköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(3), 319-337.
- Susar Kırmızı, F. (2008). Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin yaratıcı yazma başarısına etkisi ve yazılı anlatım ürünlerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41, 251-275.

- Sutherland, J. A. ve Topping, K. J. (1999). Collaborative creative writing in eight-years old: comparing cross-ability fixed role and same-ability reciprocal role pairing. *Journal of Research in Reading*, 22(2), 154-179.
- Szecsı, T. (2009). Creative drama in preschool curriculum: teaching strategies implemented in Hungary. *Childhood Education*, 85(2), 120-124.
- Temizkan, M. (2011). Yaratıcı yazma etkinliklerinin öykü yazma becerisi üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(2), 919- 940.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi, *TÜBAR*, 27, 621-643.
- Tallin, S. S. (2015). *Creative writing in Englis- Talinn summer school*. <http://summerschool.tlu.ee/creative-writing-in-english/> adresinden erişildi.
- Waletzky, L. (2015). *Your Online Guide Drug & Alcohol and Adiction Recovery*. <http://www.addictionrecoveryguide.org/treatment> adresinden erişildi.
- Ward, T. (2001). Creative cognition, conceptual combination, and the creative writing of Stephan R. Donaldson. *American Psychologist*, 56(4), 350-354.
- Warren, M. A. ve Kirk, K. (2011). The stories of looked-after and adopted children and young people: where are dramatherapy and psychodrama in assisting young people who are looked-after or adopted? *Dramatherapy*, 33(3), 158-169.
- Wee, S. J. (2009). A case study of drama education curriculum for young children in early childhood programs. *Journal of Research in Childhood Education*, 23(4), 489-501.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. bs). Ankara: Seçkin Matbaası.
- Yılmaz, Y. (2006). Yazma öğretimi. C. Yıldız, (Ed.). *Yeni Öğretim programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi içinde* (s. 203-276). Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Zipes, J. (2004). *Speaking out. Storytelling and creative drama for children*. Rutledge New York- London: Master E-book.

Ek 1. Nesnelere Konuşmaları Çalışmasından Örnek Yazılar

Her Şey Çocuklar İçin

Bir pazar günüydü. Bütün aileler Lunapark'a gelmiş gibiydi. O kadar kalabalıktı ki insanlar birbirine çarpıyordu. Geceye doğru kalabalık azaldı ve nihayet lunapark kapandı. Bekçi uyuyakaldıktan sonra lunaparkın oyuncakları konuşmaya başladı:

-Aman Allah'ım ne kadar yoğundu böyle. Bütün gün bir yukarı bir aşağı üstümde bağırarak bir sürü insanla sallanıp durdum. Halbuki benim yerim denizler, dedi Gondol. Oradan çarpışan arabalar seslendi:

- Asıl sen bize bak. Bütün gün istemeden birbirimize çarpıp duruyoruz. Akşam olunca her yanımız ağrıyor, dediler. Balerin bağırdı:

- Bir bayan olarak şurada yaşadıklarına bakın. Bütün gün eteğim insanları döndürüyorum. Hem başım dönüyor hem eteğim açılıyor. Çok mutsuzum çok! İnsanların ve çocukların bu kadar mutlu olduğu bir yerde daha fazla konuşulmamasını istemeyen bilge dönme dolap:

- Haydi yatın artık. Her şey çocuklar gülsün diye. (Ceylin)

Lunaparktaki Oyuncakların Şikayetleri

Dönme Dolap: Ya ben sabahtan beri dönüyorum. İnsanlar benim üstüme oturuyorlar. Hiç mi mideleri bulanmıyor ki? Ben kusacağım artık dönmekten.

Arabalar:

- Ya biz de sabahtan beri çarpışıyoruz. Ne anlıyorlar böyle çarpışmaktan biz anlamıyoruz. Biraz daha binerlerse insanları üstümden atacağım.

Salıncak:

-Ya bence de böyle eğlence mi olur? Kollarıma oturuyorlar hep ve ben çok yoruldu. Hep kollarımı ağrıtıyorlar. İmdaattt! Bana yardım edin! Biraz daha şişman birileri binerse kollarım kopacak amaaa. (Fırat)

Ek 2. Deneysel Çalışmalarda Kullanılan Bir Plan Örneği**Ders:** Türkçe**Süre:** 40X3= 120 dakika**Grup:** İlkokul 4. Sınıf öğrencileri (29 öğrenci)**Kullanılan teknikler:** Yaratıcı drama (bilinç koridoru tekniği), yaratıcı yazma (Değişik mekan, zaman ve kişilikte düşünüp yazılar yazma tekniği).**Yaratıcı Dramaya İlişkin Kazanımlar;**

1. Yaratıcı drama çalışmalarına katılımda isteklilik gösterir.
2. Yaratıcı drama etkinliklerinde imgesel anlatım ortaya koyabilir.
3. Grupla birlikte hızlı karar verebilir.
4. Duyuma ve dinleme yoluyla sesleri ayırt etme becerisini geliştirir.
5. Bir temadan yola çıkarak fikirlerini sözlü bir şekilde ifade edebilir.
6. Etkinliklerde estetik zevkini ortaya koyabilir.

Yaratıcı Yazmaya İlişkin Kazanımlar

1. Kendisine ilginç gelen karakter, olay, yer, an vb. ile ilgili görüş ve düşüncelerini yazar.
2. Yazısında özgün fikirlere yer verir.
3. Yazısında hayal gücünü ortaya koyar.
4. Bilinen durumu farklı bir bakış açısı ile ortaya koyar.
5. Yazısında etkileyici bir anlatım ortaya koyar.

Yaratıcı Drama Çalışmaları**İsınma Çalışmaları**

Yürüyüş Çalışması: Öğrencilere müzik eşliğinde farklı yürüyüşler yapılacağı söylenir. Müzik eşliğinde “Düz, koşar adım, düşer gibi, suda, kumda, sıcak kumda, çamurda, cam kırıkları arasında, dikenlerin üstünde, sırtında yük varmış gibi, kolunda bir koli taşır gibi, iki elinde poşet taşır gibi, bir yere geç kalmış gibi, birinden saklanır gibi” yürüyüş çalışmaları yapılır.

Batan Gemi Oyunu (Uyum Çalışması): Grup dörde bölünür. Dört ayrı sıra olunur. Öğrencilerden omuz omuza sıkı bir şekilde durmaları istenir. Öğrencilerden kendilerini batan bir gemi gibi hissetmeleri, verilen yönergeleri yapmaları istenir. Yönergeleri yaparken arkadaşlarının eğimlerine ve beden hareketlerine uyumlu bir şekilde hareket etmeleri gerektiği açıklanır. Öğrenciler liderin açıklamaları doğrultusunda geminin battığı tarafa doğru eğilir. Önemli olan eğilme hareketlerini grupla birlikte yapmaktır. Sağa, sola, öne, arkaya doğru eğilme hareketleri yapılır. Lider “gemi dengede” deyince grup düz bir şekilde durur. Aynı çalışma tek ayak üzerinde yapılır.

Bot Yarışı Oyunu: Sınıf 4-5 gruba ayrılır. Her gruba bir isim verilir. Gruplardan kendisine söylenen nesnelere 10-15 saniye içerisinde, hiçbir plan yapmadan uyum içerisinde yapmaları istenir. Burada önemli olan grubun anında ve doğru karar verme yetisini ortaya koymasıdır. Lider grubun adını ve yapmaları gereken nesneyi (topuklu çizme, fermuar, tarak, çaydanlık, tabakta fincan, tren, araba, takma diş, saksıda çiçek, masa, kaydırak, sandalye, aizeli telefon, koltuk, gözlük, kol saati, makas, kulübe, kayık, terlik, tekerlekli sandalye, bisiklet, şamdan vb.) söyler. Gruplar nesneyi belirlenen süre içinde yapmaya çalışır.

Eşini Bul Oyunu (Ses Çalışması): Gruplar ikişerli eş olur. Her grup kendi arasında özel bir ses belirler (şş, bip bip, çın çın vb.). Daha sonra tüm katılımcılar eşlerinden ayrılarak bir araya gelir. Liderin yönergesiyle herkes gözünü kapatır. Kararlaşmış ses yardımıyla eşler birbirini bulmaya çalışırlar. Eşini bulan gruplar kenara çekilir. Diğer eşler birbirini buluncaya kadar oyun devam eder.

Canlandırma çalışmaları

İplerle şekiller yapma: Sınıftaki öğrenciler 5-6 gruba ayrılır. Sınıfın ortasına lider tarafından önceden hazırlanmış olan her renkten örgü ipi konulur. Gruplardan bu örgü ipleri ile “küçük bir çocuk ve sokak köpeğinin dostluğunu” anlatan resim yapmaları istenir. Gruplar örgü iplerine şekiller vererek resimlerini oluştururlar. Tüm gruplar resmini oluşturduktan sonra birbirinin resimlerini inceler ve yorumlar yapar.

Bilinç koridoru

Bilinç koridoru konusu: “Anneniz eve canlı hayvan alınmasını asla onaylamıyor. Ancak siz de küçük bir sokak köpeğiyle çok iyi anlaşıyorsunuz ve ona evde bakmak istiyorsunuz. Annenizi ikna mı ederdiniz köpeğe evde bakmaktan vazgeçer misiniz?”

Sınıftaki öğrenciler yüzleri birbirine dönük olarak karşılıklı iki sıra halinde koridor oluştururlar. Aralarından seçilen gönüllü bir öğrenci koridorun en başına geçer. Gönüllü öğrenciye (ana karakter) “bilinç koridoru” için belirlenen konu verilir. Tüm sınıfın bu konu üzerinde düşünmesi istenir. Koridordaki öğrencilerden ana karaktere karar vermesinde yardımcı olmak için öneriler düşünmeleri istenir. Karakter, arkadaşlarının oluşturduğu koridorun içinde yürür ve bu sırada küme üyeleri kendi görüşlerini tek tek söylerler. Öğrencilerin her biri konuya ilişkin düşüncelerini söylerken karakterin vicdanının sesi olurlar. Koridorun sonlarına doğru sesler yükselir. Bu süreçte, koridor boyunca önerilen düşünceler ve duygusal uyarımlar, karakterin bir karara varmasına yardımcı olur. Ana karakter geçidin sonuna ulaştığında kararını açıklar. Gönüllü öğrenciye “bu kararı almasında etkili olan görüşlerin neler olduğu?” sorulur ve süreç sonlandırılır.

Değerlendirme

Dilek Havuzu: Grup çember halinde yere oturur. Lider yapılan çalışmalara ve kazanımlarına ilişkin açıklamalar yapar. Ortaya büyük beyaz bir bez (dilek havuzu) açılır. Her bir öğrenci onar kuruş hazırlar. Öğrenciler kazanımlara ne kadar ulaştığını, çalışmalar sırasında neler hissettiklerini, yapılan etkinliklere ilişkin duygu ve düşüncelerini açıklar. Açıklamayı yapan öğrenci dilek havuzuna parasını atar.

Yaratıcı Yazma Çalışması

Hazırlık Çalışmaları

Öğrencilere, insanlar ve hayvanlar arasındaki dostluğu anlatan görseller gösterilir. Görseller üzerinde konuşulur. Öğrencilerin duygu ve düşünceleri alınır. Öğrencilerden günlük yaşamlarında hayvan ve insanların dostluğuna ilişkin örnekler vermeleri istenir.

Yaratıcı Yazma Çalışması

Öğretmen yaratıcı yazma konusunu yansıtıcıdan öğrencilere sunar ve konuyu sesli bir şekilde okur. Öğrencilerle yazma konusunda anlamadıkları bir nokta olup olmadığı sorulur. Öğrenciler tarafından anlaşılmayan yerler varsa açıklamalar yapılır. Öğrencilere yazılarını yazmaları için zaman verilir.

Yaratıcı yazma konusu: “Bir an için küçük bir sokak köpeği olduğunuzu hayal edin. Yiyecek bulmakta zaman zaman zorluk çekiyorsunuz ama sokaklarda da kendinizi çok özgür hissediyorsunuz. Diğer taraftan arkadaş olduğunuz küçük bir çocuk var. Bu çocuk sana evinde bakmak istiyor. Çocuğun evinde mi yoksa sokaklarda mı yaşamak istersiniz? Eğer konuşma şansınız olsaydı seçiminizle ilgili çocuğa neler söylediniz?”

Yaratıcı Yazma Ürünlerini Değerlendirme Çalışması

Öğrencilerden kendi yazılarını yazmaları, kontrol etmeleri ve gerekli düzeltmeleri yapmaları istenir. Yazılı ürünler öğrenciler arasında değiştirilir ve öğretmen tarafından söylenen ölçütlere göre değerlendirmeleri istenir. Öğrenciler arkadaşlarının yazılarının değerlendirirken başka bir kağıda notlar alır ve bunu yazının üzerine ilişir. Daha sonra yazılar sahibine iade edilir. Öğrenciler arkadaşlarının notlarını okur, gerekli düzeltmeleri yapar. Gönüllü olan öğrencilerden bir kaç yazısını sınıfta okur.